

σταῖς ἀκόλουθαις ἐπαρχίαις στὴν Θεσσαλίαν, Βοιωτίαν, Φωκίδα, Ἀττικήν, Πελοπόννησον, Λοκρίδα, Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν. Τὰ νησιὰ εἰς μεγάλα καὶ μικρά, καθὼς ἡ Εὔρυπος, ἡ Κρήτη, ἡ Κύπρος, ἡ Ρόδος, ἡ φ. 52α Χιὸν καὶ ἡ Μιτυλήνη, ἀγκαλὰ καὶ τὴν Κύπρο, τὴν | Μιτυλήνη καὶ τὴν Χιὸν ἀναφέραμεν εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκιά, καὶ μικρὰ ἡ Πάρος, ἡ Νάξος καὶ τὰ λοιπά.

§ 57. [Θεσσαλία].

Ἡ Θεσσαλία περιέχει δύο ἐπαρχίαις μεγάλαις τὸ Πασιαλίκι τοῦ Τρικάλου καὶ τὸ Μουλαϊλίκι τῆς Λάρισσας, ὅλος δὲ τόπος τῆς εἶναι σχεδὸν πεδινὸς καὶ καταβρέχεται ἀπὸ τὸ θαυμαστὸ ποτάμι Σαλαμπριά (Πηνειός) ὃποῦ πηγάζει ἀπὸ τὸ Μαλακάσι τοῦ Πίνδου. Στὰ ἀνατολικὰ μέρει ἔχει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ βουνὰ παραθαλάσσια εἰς τὰ δυτικά εἶναι ἡ ἐπαρχία Δημητριάδα καὶ ὁ κόρφος τοῦ Βώλου (Ιωλκός), ἡ σειρὰ τούτων τῶν βουνῶν τελειώνει εἰς τὴν ξαῖκουστὴν Κλεισοῦρα Τέμπη, ὃποῦ τώρα λέγεται Μπαπᾶς καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὴν Σαλαμπριά. Τὸ βουνὸν ἔδω λέγεται Κίσσαβος (Οσσα) καὶ τὸ ἀντικρυνὸν βουνὸν τοῦ Κισσάβου εἶναι ὁ ξαῖκουστὸς Όλυμπος. Βόρεια ἡ Θεσσαλία ἔχει τὰ βουνὰ Χάσια, τὰ δυτικά ὡς τόσοι κλάδοι δένουν τὸν Πίνδον μὲ τὸν Όλυμπον καὶ γίνονται σύνορον τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας. Νότια εἶναι τὰ βουνὰ τοῦ Πίνδου διποὺ φθάνει αὐτὴ ἡ σειρὰ ὡς τὰς Θερμοπύλας καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τόπους λαμβάνει καὶ διάφορα δύναματα Κόζακας, Ἀγραφιότικα, Πατραζιτζιότικα καὶ Καρπενισιότικα. Κατὰ μεσῆς λοιπὸν τῆς Θεσσαλίας εἶναι φ. 52β αἱ μεγάλες πεδιάδαις. Ὁλοι οἱ ἐγκάτοικοι τῆς | Θεσσαλίας εἶναι Ρωμαῖοι καὶ πολλὰ ὄλιγα χωριὰ ἔχει κουτζοβλάχικα καὶ κονιάρικα, ὃποῦ ἥλθαν ἀπὸ τὸ Ἱκνιον τῆς ἀνατολῆς, οἱ δυτικοὶ ἀναμφιβόλως εἶναι ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν Καρῶν, ὃποῦ ἦταν βαρβαρόφωνοι καὶ χοντροκέφαλοι. Εἰς ταῖς πολιτείαις εὑρίσκονται καὶ Τούρκοι καὶ Ἑλληνες Τουρκευμένοι. Τὰ προϊόντα τῆς Θεσσαλίας εἶναι καὶ πολλὰ καὶ θαυμαστά, βαμπάκι, σουσάμι καὶ σιτάρι, λάδι, κρασί, μετάξι, βούτυρο, πρόβατα καὶ βώδια, ἀλογα ὅμως ὄλιγα. Πολλὰ ἀπ' τὰ προϊόντα δουλεύονται στὸν τόπον βαμπακερνά ὑφάσματα, καὶ μεταξωτά, ὃποῦ εἶναι τὰ φιτιλιά, ἡ ἀλατζιάδες, τὰ μπογασιά, τὰ ἀστάρια, ἡ φλοκοταῖς καὶ τὰ πανιά. Ἀν στὴν Θεσσαλίαν αὐξαναν αἱ τέχναις, καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς θὰ γένονταν ὁ πλουσιότερος τόπος τοῦ κόσμου.

§ 58. [Πόλεις τῆς Θεσσαλίας].

Αἱ μεγαλήτεραις πόλεις τῆς Θεσσαλίας εἶναι αἱ ἀκόλουθες· ἡ Λάρισσα σταῖς δεξιαῖς ὁχθαις τῆς Σαλαμπριᾶς, πόλις πολυάνθρωπη καὶ κακοκτισμένη καὶ συχνὰ χαλνᾶ ἀπὸ τὴν πλημμύρα τοῦ ποταμοῦ. Τὰ Τρίκκαλα ἡ παλαιὰ Τρίκκη πόλις ποτὲ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπη μὲ φρούριον ποταπὸ καὶ μὲ σχολίο, τώρα ὅμως εἶναι καὶ μικρὴ καὶ ὀλιγάνθρωπη ἀπὸ τὴν πανοῦκλα. Ὁ Τούρναβος πόλις μικρὴ καὶ αὐτὴ ὀλιγάνθρωπη ἔξ φ. 53α αἰτίας τῆς πανοῦκλας. Ἡ Ἀλασσῶνα μικρὴ πόλις. Ὁ Βῶλος | λιμάνι

καλὸς μὲ κάστρο. Ἡ περιοχὴ τοῦ Βώλου εἰς τὸ ἀνατολικὸν πλάγιο τοῦ βουνοῦ δποῦ ἐλέγονταν τὸν παλαιὸν καιρὸν Πήλιον, καὶ ἡ περιοχὴ Μαγνησίας τώρα λέγεται Ζαγορὰ χωρὶς πολλά, δποῦ τὰ ἔξουσιάζει ἡ Σουλτάνα καὶ τὸ μεγαλείτερο λέγεται Μεκρινίτζα. Ἐδῶ εἶναι πολλοὶ ὑφαντάδες εὐγαίνουν καὶ πολλοὶ Γραμματικοὶ ἀφεντάδων εἰς τὴν πόλιν, καὶ Βλαχιά. Τὰ ὑφάσματα τούτου τοῦ τόπου δσον τὰ μάλλινα τόσον καὶ τὰ μεταξωτά, καὶ βαμπακερονά, εἶναι τὰ καλήτερα ὅλης τῆς Θεσσαλίας. Ἡ Ἀγειά, ἡ Ράψιανη, ἡ Τζερίτζανη, τὰ Ἀμπελάκια, ἡ Ρέτζανη, τοῦ Θανάτου, ἡ Καλαμπάκα (Σταγοὶ καὶ Ἰθώμη) καὶ ἄλλα παρόμοια χωριά εἶναι κωμόπολες γεμάταις ἀπὸ ἔργαστήρια ὑφαντικὰ καὶ βαφιάτικα νημάτων. Τὰ Φέρσαλα πόλις μικροῖ. Ὁ Ἀρμυρός λιμάνι καθὼς καὶ τὸ Ζητοῦνι καὶ αἱ δύο πόλεις μικραῖς καὶ λιμάνια. Εἰς τὰ βουνά τοῦ Πίνδου εἶναι ἡ νέα Πάτρα, δποῦ καὶ Πατρατζίκι λέγεται καὶ τὸ Καρπενίσι καὶ αἱ δύο πόλεις μικραῖς. Εἰς τὰ "Αγραφα ὅμως πόλις δὲν εὑρίσκεται, παρὰ χωριά τὸ καλήτερο εἶναι ἡ Ρεντίνα τοῦ Φορνᾶ καὶ ἡ Καστανιά. Ἀπὸ τὰ Βλαχοχώρια τοῦ Πίνδου εἶναι τὸ Χαλίκι ὅποῦ πρέπει νὰ σημειώνεται ὅχι διότι οἱ ἐντόπιοι βγάζουν μόνον μάλλινα ὑφάσματα ὅποῦ λέγεται σκουτί φ. 53β χαλκιότικο, ἀλλ ἐπειδὴ ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει ὁ Ἀχελῶος ποταμὸς ὅποῦ λέγεται "Ασπρος τώρα, καὶ διαχωρίζει τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν καὶ ἐμβαίνει εἰς τὴν Θάλασσαν κατὰ τὴν Ἰθάκην, δποῦ κάμνει καὶ πολλαῖς ἔραις. Ἀξιοσημείωτον φυσικὸν εἶναι εἰς τὴν Θεσσαλίαν αἱ πέτραις ἐπάνω εἰς ταῖς ὅποιαις εἶναι κτισμένα μερικὰ μοναστήρια, καθὼς τὰ Μετέωρα, τοῦ Βαρλαὰμ καὶ καθεξῆς αὐτὰ εἶναι κοντᾶ εἰς τὴν Ἰθώμην, ἥγουν Καλαμπάκα. Εἰς αὐτὰ δὲν ἥμπορει νὰ ἀνέβη κανένας ἀλλοιῶς παρὰ μὲ τὸ ἰδιάνιμον ἢ μὲ σκάλα κρεμαστή. Εἰς τοῦτα τὰ μοναστήρια εὑρίσκονται καὶ πολλὰ χειρόγραφα ἀξιόλογα, ἡ ἀμάθεια ὅμως τῶν καλογήρων τὰ ἔχαλασσεν. Οἱ ἔγκατοικοι τῆς Θεσσαλίας φυλάγουν τὸν παλαιὸν χαρακτῆρα τοῦ γένους των καὶ εἰς ταῖς πεδιάδες τὸν τρυφηλὸν καὶ εἰς τὰ βουνά τὸ ληστρικόν.

§ 59. [Στερεὰ Ἑλλὰς καὶ Πελοπόννησος].

Ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας νότια ὀδεύοντες εὑρίσκομε δεξιὰ τὴν Φωκίδα, δποῦ εἶναι ὅλη γεμάτη ἀπὸ βουνά, καὶ τὰ ἵσια τὴν Βοιωτίαν, καὶ εἰς τὸ τέλος αὐτῆς τὴν Ἀττικήν. Εἰς τὴν Φωκίδα καμμία πόλις δὲν ἔμεινε χώρια ἀπὸ μερικὰ χωριά, καὶ αὐτὰ ποταπά. Εἰς τὴν Βοιωτίαν εἶναι ἡ Λιβαδιά καὶ ἡ Θήβα δύο πόλεις μικραῖς κακὰ κτισμέναις καὶ κακὰ κατοικημέναις. Τὰ περίχωρα τούτων τῶν πόλεων ἔχουν καὶ Ἀρβανίτας ἔγκατοίκους, ἡ ἀμάθεια ὅμως καὶ | ἡ ἀτεχνία εἶναι κοινὴ εἰς ὅλην τὴν Βοιωτίαν. Ὁ τόπος εἶναι καρπερὸς σὲ γεννήματα, βαμπάκι καὶ κρασί, κακὰ δμως δουλεμένος. Εἰς τὴν Βοιωτίαν εἶναι καὶ δύω ποτάμια μικρὰ καὶ ἡ λίμνη τῆς Τοπόλιας, δποῦ εὐγαίνει στὰ διέτα τοῦ παρακειμένου βουνοῦ καὶ εὐγαίνει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Εὐρώπου. Ὁλη ἡ Βοιωτία εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἔρειπτα μεγαλοπρεπῆ τῶν παλαιῶν πόλεών της. Κοντὰ εἰς τὴν Λιβαδιά εὑρίσκεται καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Τροφονίου, τὸ ξαῖκουστὸ τὸν παλαιὸν καιρόν. Εἰς τὴν Ἀττικὴν σώζεται μόνον μία πόλις ἡ Ἀθῆνα γε-

μάτη ἀπὸ μεγαλοπρεπέστατα λείψανα τοῦ παλαιοῦ κάλλους της, καὶ τόσον θαυμαστά, δποῦ προξενοῦν θαυμασμὸν εἰς δλους τοὺς Εὐρωπαίους περιηγητάς. Ἐδῶ καὶ στὴ Λιβαδιὰ σώζεται ἀπὸ ἔνα σχολίον ἐλληνικὸ μήρος καὶ τί παραδίδονται σ' αὐτά; τὴ γραμματικὴ τοῦ Λάσκαρη καὶ τοῦ Γαζῆ καὶ κατήντησαν οἱ παντεπιστήμονες Ἀθηναῖοι νὰ μὴ μανθάνουν τὴν σήμερον ἄλλο τίποτες παρὰ τὴν ψιροαττικὴ διάλεκτο τοῦ Λάσκαρη καὶ τοῦ Γαζῆ, καὶ νὰ στοχάζωνται τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς τόσους χρησμοὺς καὶ ψελλίζωντας τὸν Λάσκαρη καὶ Γαζῆ νὰ εὐχαριστοῦνται μὲ φ. 54β αὐτούς, ἀν βάλουν καὶ ἐνα φανάρι καλπάκη. Τὰ χωριὰ | τῆς Ἀττικῆς εἶναι πολλά, ἀνάμεσα σ' αὐτὰ εἶναι καὶ πολλοὶ Ἀρβανίταις, δποῦ ἥρθαν ἐδῶ ἀπὸ τὴν Ἀρβανίτια τὸν ιδ' ον αἰῶνα διὰ ταῖς τότε ἀνωμαλίαις τῆς πατρίδος των, δποῦ δχι ἔως ἐδῶ ἥλθαν, ἀλλ' ἀπέρασαν καὶ ὡς τὸ νησὶ Σαλαμῖνα, δποῦ λέγεται Κόλουροι, καὶ εἰς τὸ ξερονῆσι Ὅδρα καὶ μέσα στὸν Μωριά. Τὸ λιμάνι τῆς Ἀθήνας δποῦ ἐλέγονταν Πειραιᾶς, τώρα λέγεται Λιοντάρι, καὶ μάλιστα Φράγκικα Πόρτο-Λεόνε. Δυτικᾶ ἀν πηγαίνωμε ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν εὑρίσκομαι τὸν Ἰσθμόν, δποῦ λέγεται τώρα Ἐξαμίλλι ἀπὸ τὸν ὄποιον ἐμβαίνωμεν εἰς τὸν Μωριά, δποῦ εἶναι ἡ μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἑλλάδος καρπερωτάτη σὲ λάδι, κρασί, σταφίδα, πρινοκόκι, μετάξι καὶ ἄλλα πολλὰ προϊόντα καὶ μάλιστα σὲ εὐγενῆ πωρικά. Ἡ πόλες τοῦ Μωριά εἶναι μικραῖς καὶ ποταπαῖς καθὼς ἡ Κόρινθος, ἡ Βοστίζα, ἡ παλαιὰ Πάτρα στὸ βόρειο παραθάλασσο, ἡ Ἀρκαδιά, ἡ Μεθώνη στὸ δυτικὸ παραθάλασσο καὶ τὸ Ἀνάπλι κάστρο δυνατὸ καὶ δχι σᾶν ἡ Μεθώνη, μὲ λιμάνι ἁϊκουστὸ εἰς τὸ νότιο παραθάλασσο. Ἡ Τροπολιτζὰ μεσόγειος πόλις καὶ καθέδρα τοῦ Βεζήρη. Σιμᾶς εἰς αὐτὴν εἶναι καὶ τὰ ἔρείπια τῆς παλαιᾶς Σπάρτης. Στὸ δυτικὸ παραθάλασσο εἶναι καὶ τὰ βουνὰ τῆς Μάνιας ἀντικρὺ τοῦ Τσερίγου, δποῦ λέγονται Μανιάταις οἱ ἐγκάτοικοι καὶ Τζάκωνες καὶ δ τόπος Μάνια καὶ Τσακωνιά. Τὸ Τζάκωνες εἶναι Λάκωνες καὶ ἐδῶ ἐκατοικοῦσαν οἱ παλαιοὶ ἐλευθερολάκωνες.

φ. 55α Ἡ Μάνια μοιράζεται εἰς δύω, εἰς μέσα | Μάνια καὶ ἔξω Μάνια ἥγουν ἥμερη καὶ ἄγρια. Εἰς τὴν ἥμερη εἶναι καὶ ἡ μικρὴ πόλις Μιστρᾶς. Ἡ μέσα Μάνια κατοικεῖται ἀπὸ χωριὰ μὲ σπίτια σκρόπια καὶ πύργους, καὶ εἶναι δλοι μὲ τ' ἄρματα στὸ χέρι, πτωχότατοι, δλιγαρκέστατοι, κλέφταις καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης. Ὁ τόπος τους εὐγάζει πολὺ πρινοκόκι καὶ βελανίδι καὶ ἔρχονται συχνὰ τὰ καράβια στὸ Μαραθωνῆσι καὶ φορτώνουν. Τὴν σήμερον ὅμως οἱ Μανιάτες ἐτιμήθηκαν ἀπὸ τὸν Σουλτάνον μὲ ἔναν Μπέην ἐντόπιον δποῦ λέγεται Μανιάτμπεης, πολλὰ δλίγο δμῶς τὸν ἀκοῦν οἱ Μανιάτες. Εἰς τὸ Μιστρᾶ καὶ Καλαμάτα γίνεται πολὺ μετάξι. Τῶν Μανιάτων ἡ ἀμάθεια εἶναι ὑπερβολικὴ καὶ αὐτὸς εἶναι δποῦ τοὺς κατασταίνει τὴν αὐτονομίαν ἀγριότητα, καὶ περισσότερο ὅμοιάζει ἀποστασία παρὰ αὐτονομία, καὶ σύστημα κλέφτικο καὶ ληστρικὸ παρὰ πολιτικό, ἐπειδὴ τοὺς λείπουν δλαις αἵ τέχναις καὶ κάθε μάθησις. Σ' δλον τὸν Μωριά δὲν εὑρίσκεται κανένα σημάδι μαθήσεως, εὑρίσκονται ὅμως ἔρείπια μεγαλοπρεπέστατα τῆς ἀρχαιότητος. Εἰς τὸ βόρειον μέρος ἀγνάντα ἀπὸ τὸν Μωριά εἶναι ἡ παλαιὰ Λοκρίδα, Αἴτωλίαν καὶ Ἀκαρνανία. Ἡ Λοκρίδα, δποῦ τώρα λέγεται Κράβαρη καὶ ἡ Αἴτωλία δποῦ λέγεται Κάρελι καὶ φθάνει ἔως τὸν Ἀσπροποταμόν, καὶ ἡ Ἀκαρνανία λέγεται Ζε-

ρόμερο. 'Η Λοκρίδα εἶχε τοὺς 'Οζόλας Λοκροὺς τὸν παλαιὸν καιρὸν, ἥγουν τοὺς βρωμοβούλοκρούς, καὶ τώρα ἔχει τοὺς Κραβαρίτας τοὺς διακοναρέους καὶ φ. 558 ζητουλάδες, ὅποῦ ὁίχνουν τὸ δόσιμο στὰ δικανίκια, ὅθεν οἱ περισσότεροι εἶναι κουτζοί, γκαβοί, κουτζοχέριδες, βουνοί καὶ τοῦτα τὰ κάνουν δλα θεληματικῶς στὰ μικρὰ παιδιὰ διὰ νὰ τὰ ἔχουν μέσα τῆς διακονιᾶς. Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἔζοῦσαν μὲ τὸ ληστρικόν, ἥγουν μὲτὴν κλεψιὰ καὶ τώρα μὲ τὴν βιδιακονιά. Καὶ καμμιὰ πολιτεία εἰς τὴν Λοκρίδα δὲν εἶναι, παρὰ χωριὰ μεγάλα καὶ μικρά. 'Ανάμεσα στὰ βουνὰ καὶ στὰ σύνορα τῆς Λοκρίδος καὶ Φωκίδος εἶναι τὰ Σάλωνα πόλις μικρὴ καὶ παραθαλασσία καὶ εἰς τὸν λόφον τοῦ παρακειμένου βουνοῦ, ὅποῦ εἶναι τώρα ἕνα μοναστήρι, ἡταν τὸν παλαιὸν καιρὸν τὸ ξαῖκουστὸν μαντεῖον τοῦ 'Απόλλωνος, οἱ Δελφοὶ καὶ τὸ βουνὸ τότες ἐλέγονταν Παρνασός καὶ τώρα Λιάκουρας. Στὰ παραθάλασσα τῆς Αἰτωλίας εἶναι ἡ πόλις 'Ανατολικὸ καὶ Μεσολόγγι, πόλες καὶ αἱ δύο μικραῖς καὶ εἰς τὴν δευτέραν σώζεται καὶ ἕνα ἐλληνομουσεῖον ὅποῦ παραδίδουν τὸν Γαζῆ. Μεσόγεια εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ὅποῦ τώρα λέγεται Κάρελη εἶναι ἡ πόλις Βραχόρι. 'Άλλη πόλις εἰς τὴν Αἰτωλίαν, 'Ακαρνανίαν καὶ Λοκρίδα δὲν εἶναι παρὰ χωριὰ καὶ μεγάλα καὶ μικρὰ σὲ τόπον καρπερώτατον δι' δλα τὰ προϊόντα, καὶ μάλιστα διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μὲ νερά, λίμναις καὶ βουνὰ ὑπερθαύμαστα καὶ μὲ πεδιάδες ἀξιόλογαις καὶ λόγκα ἀθάνατα. Τί ὀφελεῖ ὅμως ὅποῦ τὸν παλαιόν τους τρόπον οἱ ἐγκά- φ. 56α τοικοι τὸν ληστρικὸν δὲν τὸν ἀφικαν. Σώζονται ὅμως καὶ ἐδῶ μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια πόλεων παλαιῶν. 'Απ' ὅλαις ὡς τόσον ταῖς τρεῖς ἐπαρχίαις ἀπὸ ταῖς ὅποιαις αἱ καλήτερες εἶναι τὸ Κάρελη καὶ τὸ Ξερόμερο λείκουν ὅλότελα ἡ μάθησις καὶ αἱ τέχναις.

§ 60. [Κερήτη καὶ νῆσοι Αλγαίου].

Τὸ μεγαλήτερο ἀπὸ τὰ νησιὰ τῆς Ελλάδος εἶνε ἡ Κρήτη, ὅποῦ λέγεται τὴν σήμερον Κάντια. 'Όλο τοῦτο τὸ νησὶ κατοικέται ἀπὸ Ρωμαίους Χριστιανοὺς καὶ ὀλίγους Τούρκους εἰς ταῖς πόλεις καὶ κάστρα ὅποῦ ἔχει. 'Η ρωμαΐκη γλῶσσα ἐδῶ εἶναι νησιώτικη διαφορετικὴ ἀπὸ ταῖς στεριότικαις. 'Εδῶ γίνεται τὸ καλὸ τὸ σαποῦνι, ὅποῦ λέγεται Κρητικό. Εὐγάζει ὃ τόπος καὶ γεννήματα πολλὰ καὶ βαμπάκι καὶ κρασὶ καὶ μετάξι καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα. Εἰς τὸ νότιον μέρος τούτου τοῦ νησιοῦ εὑρίσκονται μερικὰ χωριὰ εἰς ἀποστασίαν, ὅποῦ λέγονται Σφακιὰ ἀνάμεσα στὰ βουνὰ καὶ εἶναι καὶ κλέφτες καὶ τῆς στεριᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Κοινῶς ὅμως εἰς ὅλο τὸ νησὶ κυριεύει ἡ ἀμάθεια καὶ ἀτεχνία καὶ ἀκολούθως ἡ φτώχια, ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀκαταστασία, ἀν καὶ εἰς τὸν ἀπερασμένους καιροὺς εὗγαλε ἔναν μέγαν ποιητὴν τὸν Κουρνάρον, τοῦ ὅποιου σώζεται εἰς κρητικὴν διάλεκτον τὸ ἀθάνατον ποίημά του ὃ 'Ἐρωτόκριτος τοῦτος ἡταν Κρητικὸς ἀπὸ τὴν πόλιν Χανιά. Τὸ βουνὰ τῆς Κρήτης εἶναι ξαῖκουστὰ εἰς τὴν μυθολογίαν καθὼς καὶ ὁ Λαβύρινθος τώρα ὅμως δὲν φ. 568 εἶναι τίποτε. 'Η Κύπρος μ' ὅλον ὅποῦ εἶναι νησὶ τῆς 'Ασίας εἶναι μεγάλο σᾶν τὴν Κρήτη ἔχει πολλαῖς πόλες καὶ κατοικέται ἀπὸ Χριστιανοὺς καὶ Τούρκους. Αὐτὸ εὐγάζει τὸ θαυμαστὸ κρασί, ὅποῦ λέγεται τῆς Κύπρου καὶ τὸ ὄνομάζουν οἱ ἐντόπιοι Κουμανταρία. Εὐγάζει καὶ γεννήματα

καὶ βαμπάκι πολὺ δουλεύεται καὶ στὸν τόπον. Καὶ ἐδῶ ἡ ἀμάθεια εἶναι κοινὴ καὶ ἡ ἀτεχνία. Ἀπὸ τὰ δεύτερα νησιὰ τῆς Ἐλλάδος εἶναι ἡ Ρόδο, ἡ Χιὸν καὶ ἡ Μιτυλήνη κατοικημένα ἀπὸ χριστιανοὺς Ἐλληνας καὶ ἀπὸ Τούρκους. Τὰ προϊόντα τούτων τῶν νησιῶν εἶναι κοινά. Στὴ Ρόδο εἶναι ἔνα λιμάνι ἀξιόλογο καὶ ναυπηγεῖο. Εἰς τὴν Χιὸν εἶναι ἔνα σχολίον ἐλληνικὸν καὶ ἐπιστημονικόν. Οἱ Χιότες καταγίνονται πολὺ εἰς τὴν πραγμάτεια καὶ εἰς μερικαῖς τέχναις. Ἐχουν στὸν τόπο τους εἰρήνην καὶ καλὴν σύστασιν καὶ εἶναι οἱ εὐτυχέστεροι ἀπὸ δλους τοὺς ἄλλους νησιώτας ἐπειδὴ εἰς τὴν Μιτυλήνην καὶ εἰς τὰ λοιπὰ νησιὰ εἶναι ἄκρα δυστυχία, καὶ ἄλλο τίποτες καλὸς τὰ μικρὰ νησιὰ δὲν ἔχουν ἥγουν ἡ Πάρος, ἡ Νάξος, ἡ Εὔριπος, ἡ Αίνος, ἡ Σάμος, ἡ Σαντορίνη, ἡ Σκόπελος καὶ τὰ ἔξης, παρὰ ἀπὸ κανένα φυσικὸν προϊὸν ἥγουν κρασὶ καὶ μάρμαρα ἀξιόλογα, ἄλλοιως δλοι οἱ ἐγκάτοικοι τῶν νησιῶν εἶναι ἀμαθεῖς καὶ ἀτεχνοί καὶ σαρματικὰ ἀνδράποδα.

[Β'. ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ]

φ. 111β

Ι § 24. [Γενικὰ περὶ Ἀσιατικῆς Τουρκίας].

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία εἶναι τὸ καλήτερο μέρος τούτου τοῦ Τούρκικου βασήλιου· εἶναι τρεῖς φοραῖς μεγαλήτερη ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκιά, ἔχει πολλαῖς καὶ μεγάλαις ἐπαρχίαις. Ο Ταῦρος εἶναι τὸ μεγαλύτερό της βουνό. Ο Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρης εἶναι τὰ μεγαλοπόταμά της. Ἡ χερσόνησο ὃποῦ γίνεται ἀπὸ τὴν Μαύρη θάλασσα καὶ ἀπὸ τὴν Μεσόγειο ὁνομάζεται Μικρὴ Ἀσία καὶ Ἀνατολή. Εἶναι γεμάτη βουνά. Ο Ταῦρος ἀπὸ ἐδῶ ἀρχινᾶ, ἔχει δμως καὶ σιάδια¹. Ἐδῶ τὸ καλοκαῖρι γένεται ζεστὸ καὶ ὁ χειμῶνας ψυχρὸς μόν² δλίγος. Τὰ μισὰ τὰ σιάδια μένουν χέρσα. Βγάζει πολὺ δίζι, μετάξι, βαμπάκι, κρόκο, κρασί, μεσημβρινὰ πωρά, καπνό, καμηλόγηδα τῆς ἄγγυρας, σαχτχάνια, δμορφα ταπέτια, ἥγουν χαλιά, καὶ ἄλλα γυφάσματα.

§ 25. [Πόλεις Μικρῆς Ἀσίας].

Ἡ Σμύρνη εἶναι πραματευτάρικη, πόλη τῆς μικρᾶς Ἀσίας στὴν ἀκρογιαλιά. Σ' αὐτὴ φορτώνονται καράβια σῦκα, ἐλιόλαδο, βαμπάκι, μετάξι, σταφίδες, ταπέτια καὶ ἄλλα. Ξεφορτώνονται ἐδῶ καὶ πραγμάτειαις τῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Εὐρώπης.

φ. 112α | Ἡ Προύσα εἶναι ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Σμύρνης, πόλη δμορφη, μεγάλη καὶ γεμάτη τεχνουργεῖα ἐπειδὴ ἐδῶ δουλεύονται δμορφώτατα μεταξωτά, ταπέτια καὶ μαξιλάραις, χρυσᾶς καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα καὶ ἄλλα παρόμοια.

Ἀνατολικᾶ τῆς Σμύρνης καὶ Προύσης εἶναι ἡ Ἀγγυρα, πόλη δμορφη καὶ γεμάτη τεχνουργεῖα, ἐδῶ δουλεύονται τὰ σιάλια τὰ καλὰ ἀπὸ τὸ τόπο μαλὶ τῶν καμηλόγηδων, ὃποῦ λέγεται ἔγγερ σιαλί. Ἀγγάντια ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶναι τὸ Σκούταρι, ὃποῦ ἐλέγονταν Χρυσούπολις καὶ εἰς

¹) Σιάδια = πεδιάδες.

τὸ βιορειότερο μέρος τῆς χερσόνησος στὸ παραθάλασσο τῆς Μαύρης θαλάσσης εἶναι ἡ Τραπεζοῦντα, ὅποῦ ἡταν μιὰ φορὰ βασιλικὸ θρονὶ τοῦ Πόντου (ἔτσι ἐλέγονταν τὸ βασήλιο τοῦτο). Ἐδῶ δουλεύεται τὸ χάλκωμα καλῶ.

Ἡ Ἔφεσο ἡταν μιὰ φορὰ θαυμαστή, τώρα δμως δὲν εἶναι τίποτε, ἔδῶ ἡταν τὸν καιρὸ τῶν ἑλλήνων ὃ θαυμαστὸς ναὸς τῆς θεᾶς Ἀρτεμῆς, ὃ ὅποιος μετριῶνταν στὰ ἐφτὰ θάματα.

Σ' ὅλο τοῦτο τὸ περιγιάλι τὸν παλιὸν καιρὸ κατοίκαγαν Ἰωνες, φυλὴ ἑλληνικὴ καὶ ἐλέγονταν καὶ ἔνα μέρος του Ἰωνία. Ἐδῶ εἶχαν εὐγῆ μεγάλοι ἄνδρες καὶ στὰ πολεμικὰ καὶ στὰ πολιτικὰ καὶ σταῖς τέχναις, καὶ ἐπιστήμαις. Σώζονται τώρα ὡς τὴν Τραπεζοῦντα ἀρχινῶντας ἀπὸ τὸ μεσημβρινότατο παραθάλασσο τῆς ἀνατολῆς τὰ ἀπομεινάρια τῆς μεγαλοσύνης των.

§ 26. [*Ἄρμενία*].

Ἀνατολικᾶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἡ Ἄρμενία, ἀνάμεσα σὲ ψηλὰ | φ. 1128 βουνὰ ἀπὸ τὰ δποῖα εὐγαίνει ὁ Εύφρατης καὶ ὁ Τίγρης. Ὁ τόπος τῆς εἶναι πολὺ καλὸς διὰ κτηνοτροφία καὶ γεωργική. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ λίμνη Βάν. Οἱ κάτοικοι τούτου τοῦ τόπου εἶναι χριστιανοί, αἵρετικοὶ μὲ Πατριάρχη. Ἐνα μέρος τῆς Ἄρμενίας δρᾶσον οἱ Τούρκοι καὶ ἔνα μέρος οἱ Πέρσαι. Ἡ μεγαλήτερη πόλη τῆς Ἄρμενίας εἶναι τὸ Ἐσρούμ, ὃ πον δουλεύεται τὸ χάλκωμα καλῶ καὶ γένεται πραμάτεια τῆς Ἰνδίας καὶ Περσίας.

§ 27. [*Γεωργία*].

Στὸ βόρειο μέρος τῆς Ἄρμενίας εἶναι ἡ Γεωργία (Γγιδρέζια) ἡ δποία μοιράζεται εἰς δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ καὶ ἡ δυτικὴ εἶναι στὸ παραθάλασσο τῆς Μαύρης θαλάσσης, ὃ πον ἡταν ἡ παλαιὰ Κολχίδα. Ἡ Γεωργία κοινᾶς μοιράζεται σὲ πολλαῖς ἡγεμονίαις, ἀπὸ τῆς δποίας μερικαῖς πληρώνουν δόσιμον τοῦ Σουλτάνου τῆς Τουρκιᾶς καὶ μερικαῖς τῆς Περσίας. Εἶναι καὶ μερικαῖς στὴ σκέπη τῆς Ῥωσίας, ἡ Ἰμεριτία, ἡ Καρταληνία, καὶ ἡ Καχετία, καὶ α'η πόλη τῆς Καρταληνίας εἶναι ἡ Τίφλες, μεγάλη καὶ πολυάνθρωπη καὶ πραματεύεται μὲ τὴν Περσία.

§ 28. [*Γεωργία*].

Οἱ κάτοικοι δλῆς τῆς Γεωργίας εἶναι χριστιανοὶ ὁρθόδοξοι μὲ Πατριάρχην, δποῦ λέγεται καθολικός. Εἶναι δμως δλοὶ ἀμελεῖς ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης πολλὰ δλίγα ἔρει. Καὶ τούτη ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ κακὴ κυβέρνησις κατασταίνει δλους τοὺς τόπους φτωχοὺς καὶ τὸν τόπο χέρσο, μ' δλον δποῦ εἶναι καρπερός, καὶ κάνει καλὸ κρασί. Αὔγατίζει τὴ φτώχια του καὶ τὸ συχνὸ πλάκωμα τῶν Λεσγίδων καὶ διαγούμισμα (τοῦτο εἶναι ἔνα γένος βάρβαρο καὶ νομαδικὸ στὰ βουνὰ τοῦ Καυκάσου)· οἱ ἡγεμόνες ὡς τόσο τούτου τοῦ τόπου ὀνομάζονται βασηλιάδες. Ἐδῶ λὲν φ. 113α κατοικεῖ ἡ ὁμορφιὰ τῶν γυναικῶν καὶ τούτη ἡ ὁμορφιὰ στολίζει τὰ σαράνια τῆς Τουρκιᾶς, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τούτων τῶν μερῶν εἶναι τόσον

αἰσχροκερδεῖς, δποῦ πωλοῦν τὰ κορίτζια τῶν ἔδικῶν τους. Οἱ φασιανοὶ, δποῦ στὴν Εὐρώπη εἶναι σὲ τόση ύπόληψι ἐδῶ βρίσκονται ἀσωτοὶ.

§ 29. [Ἄσσυρία καὶ Μεσοποταμία].

Ἡ παλαιὰ Ἀσσυρία τώρα (Ἀλιζεζίρ) εἶναι μεσημβρινᾶ τῆς Ἀρμενίας ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν Τίγρη καὶ Περσία, καὶ μεταξὺ τοῦ Τίγρη καὶ Εὐφράτη εἶναι ἡ Μεσοποταμία. Αὐταῖς ἡ δύω ἐπαρχίαις τῆς Τουρκιᾶς ἔχουν πολλαῖς ἐρημιαῖς. Πόλες ως τόσο ἀξιόλογαις ἐδῶ εἶναι αἱ ἀκόλουθαις. Καὶ α'η εἶναι ἡ Διάρ Μπεκήρ, πόλη μεγάλη καὶ πολυάνθρωπη, δποῦ δουλεύεται τὸ καλήτερο κόκινο πετζί, δποῦ λέγεται λιόκι. Καὶ β'η εἶναι ἡ Μουσούλη σταῖς δυτικαῖς ὁδοῖς τοῦ Τίγρει, πόλη μεγάλη καὶ πραγματευτάρικη, ἔχει βαμπακερνὰ τεχνουργεῖα, δποῦ δουλεύονται πολλὰ καλὰ βαμπακερνὰ υφάσματα, καὶ ἀπὸ τ' ὄνομα τούτης τῆς πόλης ὀνομάζονται Μουσουλίνια. Ἀγγάντια ἀπὸ τούτη τὴν πόλη σταῖς δεξιαῖς ὁδοῖς τοῦ ποταμοῦ ἥταν καὶ ἡ παλαιὰ καὶ ξαῖκουστὴ Νινευί. Σιμᾶ στὴ Μουσούλη σταῖς ὁδοῖς τοῦ ποταμοῦ ἥταν καὶ ἡ πόλη Ἀσούρ, ἀπὸ τὴν δποίαν ὀνομάσθηκε καὶ ἡ ἐπαρχία Ἀσσυρία, βασίλειο τὸν παλιὸν καιρὸν ξαῖκουστό, καὶ τὸ παλιότερο βασήλιο τοῦ κόσμου, δποῦ ἐγνώρισεν ἡ ιστορία.

§ 30. [Βαβυλωνία].

Ἡ ἐπαρχία τῆς Βαβυλωνίας, ἡ Χαλδαίας (Ιράκ Ἀράμπη) εἶναι με-
φ. 113β σημβρινᾶ τῆς Ἀσσυρίας καὶ Μεσοποταμίας κατὰ ταῖς δύω πλευραῖς | τοῦ Εὐφράτη καὶ Τίγρη καὶ τὸν Περσικὸν κόρφο. Τούτη ἡ ἐπαρχία τῆς Τουρκιᾶς ἔχει τόπον ζισιο, ὅμορφο, καὶ πολλὰ καρπερὸν εἶναι ὅμως καὶ καμπόσοι ἀκαρποὶ τόποι, ως τόσο ὅλος ὁ τόπος τῆς εἶναι κακᾶ δουλεμένος.

§ 31. [Πόλεις Βαβυλωνίας].

Ὀνομαστικαῖς πόλες ἐδῶ εἶναι δύω, τὸ Μπαγδάτι καὶ ἡ Μπάσρα. Καὶ τὸ Μπαγδάτι εἶναι στὴν ἀνατολικὴν ὁδη τοῦ Τίγρη, πόλη μεγάλη καὶ πραγματευτάρικη, καὶ θρονὶ μιὰ φορὰ τῶν Καλύφιδων, δποῦ ἥταν διάδοχοι τοῦ Μωχαμέτη, καὶ βασηλιάδες τῶν Ἀράπιδων. Ἡ Μπάσρα ὅμως εἶναι παρακάτω ἀπὸ τὴν ἀντάμωσι τοῦ Τίγρη μὲ τὸν Εὐφράτη καὶ σιμᾶ στὸν Περσικὸν κόρφο. Τούτη ἡ πόλη εἶναι κακοχτισμένη γίνεται ὅμως σ' αὐτὴ μεγάλη πραμάτεια ἀπὸ τοὺς Ἀράπιδες, Τούρκους, Ἀρμένους, Ὀθριούς, Ἰνδοὺς καὶ Εὐρωπαίους. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν Μπάσρα καὶ τὸ Μπαγδάτι στὴ δεξιὰ ὁδη τοῦ Εὐφράτη καὶ ἀγγάντια ἀπὸ τὴ μικρότερη λίμνη ἥταν τὸν παλαιὸν καιρό, ἡ ξαῖκουστὴ πόλη Βαβυλῶνα, τὸ θρονὶ τοῦ Βαβυλωνικοῦ βασήλιου.

§ 32. [Συρία καὶ Παλαιστίνη].

Αυτικᾶ ἀπὸ τὴν Ιράκ Ἀράμπη εἶναι ἡ Συρία, δποῦ εἶναι καὶ ἡ

Φοινίκη, καὶ ἡ Παλαιστίνη, τόπος γεμάτος βουνά, πέτραις, καὶ ἄμμο καὶ πολλὰ ἐρημοπόταμα, ἃς εἶναι καὶ σιμᾶ στὴ θάλασσα. Στὴν Παλαιστίνη εἶναι καὶ τὸ ποτάμι Ἰορδάνης, ὃποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν λίμνη Τιβεριάδα, καὶ μπαίνει στὴ Νεκρὰ θάλασσα, ἡ ὃποῖα δὲν ἔχει κοινωνία μὲ τὸν ωκεανὸν ἀπ' ἔξω. Ἐδῶ ὁ ἀέρας εἶναι καθαρότατος καὶ ὑγιεινότατος, ἡ ζέστα ὅμως τὸ καλοκαίρι γίνεται τόσο μεγάλη, ὃποῦ τὰ γεννήματα θερίζονται ταῖς ἀρχαῖς τοῦ Μαϊοῦ. Τοῦτος ὁ τόπος βγάζει μετάξι, καπνό, βαμβάκι, ἐλιόλαδο, γεννήματα καὶ πρόβατα μὲ πλατιαῖς νουραῖς. | Τὸ φ. 114α ἄλσινισμα γένεται μὲ τὰ βρύσια, καθὼς καὶ τὸν καιρὸν τοῦ Μωϋσῆ καὶ τὰ ἀφίνουν νὰ φᾶν δυσθέλουν. Ο τόπος τοῦτος ἔχει μιὰ μεγάλη πληγὴ ταῖς ἀκρίδες, ὃποῦ εἶναι τόσο πολλαῖς, ὃποῦ δταν σηκώνονται σκοτίζουν τὸν ἥλιο καὶ δπου πέσουν ἀφανίζονται τὰ σπαρτά, ἀφανίζονται ὅμως καὶ αὐταῖς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὃποῦ ταῖς τρῶν.

§ 33. [Πόλεις Συρίας καὶ Παλαιστίνης].

Εἰς τὴν Συρία (Σὰμ) εἶναι τὸ Χαλέπι, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν Εὐφράτη καὶ Μεσόγειο θάλασσα, πόλη μεγάλη καὶ πραματευτάρικη, γυφαίνονται καὶ βαμπακερνὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα, ἐδῶ ἡταν καὶ ἡ πόστα, ἥγουν τὸ μεντζίλι τῶν περιστεριῶν, ἄλλὰ τώρα ἔλλειψε. Μεσημβρινᾶ τοῦ Χαλεπιοῦ εἶναι ἡ μεγάλη καὶ ξαῖκουστὴ πόλη Δαμασκὸ καὶ διὰ τὸ γύφασμα Δαμάσκο καὶ διὰ τὸ Δαμασκὶ σπαθί, ὃποῦ ἐδῶ πρωτοδουλεύφτηκαν καὶ διὰ τὴν καρποφορίαν τοῦ τόπου της, ἐπειδὴ αὐτὴ ἔχει τὰ καρπερώτερα σιάδια τῆς ἀνατολῆς καὶ βγάζει καὶ ἀνθρώπους μεγάλους πωρικὰ μεγάλα καὶ καλά. Ἀπ' ἐδῶ εἶναι καὶ τὰ μεγάλα καὶ καλὰ δαμάσκηνα ὃποῦ ἔχομε. Γένεται καὶ πραγμάτεια μεγάλη ἀπὸ Εὐρωπαίους, Πέρσας καὶ ἄλλους. Στὴν Παλαιστίνη εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ α'η πόλη τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, δπου ἡταν μιὰ φορὰ καὶ τὸ θρονὶ τῶν βασιλέων του, πόλη μικρή, καὶ κακοχτισμένη. Στὸ ναὸ τοῦ Σολομῶντα εἶναι τώρα γνήσιαμί. Εἶναι καὶ τώρα 'Οδριοὶ κάτοικοι ἄλλ' ὄλιγοι, εἶναι ὡς τόσο τούτη ἡ πόλη, τόσο ποταπή, ὃποῦ ἀν δὲν ἡταν ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ μας καὶ ἀν δὲν ἐπήγαιναν οἱ προσκυνητάδες δὲ θὰ ἀκούνονται, καθὼς καὶ ἡ Βηθλεὲμ δπου ἐγεννήθηκεν ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Γάζα καὶ ἡ Γιάφα, ὃποῦ εἶναι τῆς Παλαιστίνης παραθάλασσα | στὴ Μεσόγειο θάλασσα, ὃποῦ ἀράζουν φ. 114β τὰ καράβια, καὶ εὐβγαίνουν οἱ Χατζίδες μας. Στὴ Φοινίκη εἶναι ἡ Σάιδ, πόλη μικρή, δπου ἡταν ἡ παλιὰ Σιδῶν καὶ παρακάτω εἶναι ἡ Τύρος ἡ παλιὰ καὶ τώρα χωριό, καὶ τὸ "Ακρη (Πτολεμαΐδα τὸν παλιὸν καιρὸ) πόλη δυνατὴ μὲ κάστρο, καὶ πίσω ἀπ' αὐτὴ εἶναι τὸ βουνὸ Λίβανος καὶ τὸ κατοικοῦν ἄγριοι ἔλεύθεροι καὶ δνομάζονται Ντουρσίδες. Η μικρὴ 'Αλεξάνδρεια, Τρίπολη τῆς Συρίας, καὶ ἄλλαις μικραῖς πόλες, ὃποῦ εἶναι ἐδῶ στὸ παραθάλασσο τῆς Συρίας, καθὼς ἡ 'Αντιόχεια δὲν εἶναι ἀξιοσημείωταις. Ἐκεῖνο ὅμως ὃποῦ πρέπει νὰ σημιώσουμε εἶναι δτι ἐδῶ στὴ Συρία ενδίσκεται καὶ ὁ Πατριάρχης 'Αντιόχειας, καὶ στὴν Παλαιστίνη ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, καθὼς στὴν 'Αλεξάνδρειαν τῆς Αἴγυπτος, ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας, καὶ δτι ἐδῶ βρίσκονται χριστιανοὶ πολλοὶ ἀπὸ πολλαῖς αἰρεσεσ, καὶ δτι στὸ "Ακρη

εἶχεν ἀρχίσει τὸ τάγμα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, ὅποῦ στὸν πάτο κατήντησε στὴ Μάλτα, καὶ τώρα ποῦ θὰ ἀποκατασταθοῦν δὲν ξέρομεν, αὐτὸ τὸ τάγμα εἶχε γείνη ἀπὸ τοὺς ὁρκωμένους σταυροφόρους τῆς Εὐρώπης καὶ προσταγὴν τοῦ Πάπα.

§ 34. [Νῆσοι Ἀρχιπελάγους].

'Απὸ τὰ νησιὰ τοῦ Ἀρχιπελάγους, ὅποῦ εἶναι τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκιᾶς α'ον εἶναι ἡ Μυτιλήνη (Σλέσβος) γεμάτη βουνά, ἔχει ὅμως κλίμα καλὸ λόγκα μεγάλα καὶ ἔλαιωνας, θερμὰ λουτρά, λιμάνια καὶ ναυπηγεῖο, βγάζει μεσημβρινὰ πωρκά, κρασὶ καλό, ἔλαιόλαδο καὶ πίσσα. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τούτου τοῦ νησιοῦ εἶναι "Ελληνες καὶ οἱ ὀλιγώτεροι Τούρκοι. Β'ον εἶναι ἡ Χίδ, ἡγγάντια ἀπὸ τὴ Σμύρνη, ἔχει ἀέρα καλόν, βουνά πολλά, καὶ νερά γεμάτη, πολυάνθρωπη καὶ καλοδουλεμένη. Βγάζει πολλὰ μεσημβρινὰ πωρκά, μύγδαλα θαμαστά, σῦκα, κρασὶ δυσκολόβρετο, καὶ μαστίχι, ὅποῦ ἄλλοι στὴν Τουρκιὰ δὲν γίνεται. Τὸ μετάξι ὅποῦ γίνεται ἐδῶ, δὲν φθάνει διὰ τὰ τόπια ὑφάσματα. Ἐδῶ ὀλίγοι Τούρκοι εἶναι καὶ οἱ λοιποὶ "Ελληνες μὲ πολλοὺς χορατάδες στὴ συναναστροφή. "Εχουν ὅμνοια μεγάλη στὰ πολιτικά τους καὶ κυβερνοῦνται καλά. "Εχουν καὶ σχολεῖο ἔλληνικὸ καὶ νοσοκομεῖο καὶ ἔχεινται φροντίδα διὰ τὸ κοινό. Γ'ον εἶναι τὰ Ψαρά, νησὶ ἄκαρπο καὶ μικρὸ ἄλλ' οἱ φιλόπονοι κάτοικοι του μὲ τὴν ἄσκονθαλασσοπορία τους τὸ κατέστησαν εὔτυχέστατο, σᾶν ἡ "Υδριότες τὴν "Υδρα. Δ'ον εἶναι ἡ Σάμο μεσημβρινᾶ τῆς Σμύρνης σιμᾶ στὴ στεριά, τοῦτο ἔχει βουνά πολλά, καὶ κάμνει πολὺ μοσχάτο κρασί, ἔλιόλαδο, μετάξι, μεσημβρινὰ πωρκά, μάρμαρα πολλὰ καὶ καλὰ καὶ κατράνι. Τοῦτο τὸ νησὶ κατοικέται ἀπὸ μονάτους "Ελληνας, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τους εἶναι Ἀσιατικό, ἐπειδὴ εἶναι χοντροκέφαλοι. Ἐδῶ βρίσκονται καὶ μερικὰ ἀπομεινάρια τῆς παλιᾶς δόξας της. Ε'ον εἶναι ἡ Πάτμο, σκόπελο καὶ δχὶ νησί, ἔγινε ὅμως δνομαστὸ ἀπὸ τὸ ἔλληνικὸ σχολεῖο τῆς καὶ ἀπὸ τὴν κατοικίαν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Εὐαγγελιστῆ. Ζ'ον ἡ "Ρόδο μεσημβρινᾶ τῆς Σμύρνης, ὁ τόπος τῆς μ' ὄλον, ὅποῦ ἔχει βουνά, εἶναι εὔκαρπος, ἐδῶ εἶναι καὶ τὸ ροδόξυλο ἀπὸ τὸ ὄποιον εὐγαίνει ἡ τρέμενη καὶ ἔυλη καλὴ διὰ καράβια, ἐδῶ εἶναι τὸ μεγαλείτερο ναυπηγεῖο τῶν Τουρκῶν, ἔχει καὶ πόλη δυνατὴ μὲ κάστρο μὲ τὸ ἔδιο ὅνομα καὶ μὲ λιμένα διπλὸ στὸ ἔμβασμα τοῦ ὄποίου ἐστέκονταιν ὁ ἔαϊκουστρὸς ἔκεινος Κολοσσός, ὅποῦ ἦταν 80 πήχαις ψηλὸς καὶ ἀπὸ τὰ σκέλια του ἐπερνοῦσαν τὰ καράβια μὲ τὰ πανιὰ ἀνοικτά. Ζ'ον ἡ Κύπρο, ὅποῦ εἶναι ἀνάμεσα στὴ Συρία, καὶ μικρὴ Ἀσία, τὸ μεγαλίτερο νησὶ τῆς μικρῆς Ἀσίας. "Εχει βουνά πολλά, ὁ τόπος τῆς ὅμως εἶναι καρπερός, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πολλὴ ζέσται καὶ βάλτους ὁ ἀέρας εἶναι νοσερός. "Εχει φύδια πολλά, νερὰ ὅμως ὀλίγα, εἶναι ὀλιγάνθρωπο καὶ κακοδουλεμένο. "Εχει μ' ὄλον τοῦτο ζωοτροφία καλή, κρασὶ θαμαστὸ καὶ ἔαϊκουστό, ὅποῦ τὸ λὲν κομανταρία, ἔλιόλαδο καλό, πολύτιμα βότανα, βαμπάκι, μετάξι, ροδόξυλο, ἄγρια πουλιά, ὅμορφο ἄλας ἀπὸ μία λίμνη ψηλά, χρώματα ἥγουν βαφαῖς τῆς γῆς, ἀμίαντο, μέταλλα καὶ μάλιστα σίδηρο. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι εἶναι "Ελληνες, δουλεύουν πολὺ νῆμα, βιαπακερνὰ πανιά, τομάρια, κατράνι,

τρεμεντή, ἀλάγδανο, πραγματεύονται καὶ πολλοί. Ἡ καλλίτεραις πόλες στὴν Κύπρο εἶναι δύω ἡ Λάρνακα καὶ ἡ Λευκωσία, καὶ ἡ Λάρνακα εἶναι στὸ μεσημβρινὸ παραθάλασσο μὲ καλὸ λιμένα καὶ ἡ Λευκωσία εἶναι ἡ πρώτη τοῦ νησιοῦ καὶ κατὰ μεσῆς, ἔχει καὶ πολλὰ τεχνουργεῖα βαμπακιοῦ. Ἡ Πάφος πόλη μικρὴ στὸ νότιο παραθάλασσο ἔστιν δῆμος διὰ τὴν Παφίαν Ἀφροδίτην. Καὶ κοντὰ εἰς τὴν ἐπαρχία τούτη εἶναι τὸ μοναστῆρι τῆς Παναγίας τῆς Κίκου, διόπου εὑρίσκεται μία εἰκόνα τῆς Παναγίας ἀπὸ μαστίχι, ζωγραφία τοῦ Εὐαγγελιστῆ Λουκᾶ, καὶ διὰ νὰ | μὴ φθείρεται αὐτὴ ἡ θαυμαστὴ ζωγραφιά, δείχνεται εἰς τοὺς προ- φ. 116α σκυνητὰς σκεπασμένη μὲ φοβερισμούς διτὶ ἀν τὴν ἔσκεπάσουν, τυφλώνονται. Τέιοιες εἰκόνες βρίσκονται τρεῖς, μιὰ ἐδῶ στὴν Κίκο, μιὰ εἰς τὸ Μέγα σπήλαιο στὸ Μωριά, καὶ ἄλλη μιὰ στὴ Ρωσσία. Εἰς τὸν Μωριά δῆμος εἶνοι ἀσκέπαστη καθὼς καὶ στὴ Ρωσσία. Τὴ μικρὴ Ἀσία οἱ Εὐρωπαῖοι τὴν λέν Λεβάντ.

§ 35. [Ρόδος].

Τὸ νησὶ τῆς Ρόδου ἔγινε μιὰ φορὰ κατοικία τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγίου Ιωάννου, ὅταν ἐδιώχθηκεν ἀπὸ τὸ Ἀκρη τῆς Παλαιστίνης. Ἀπ' ἐδῶ τοὺς ἐδιωξαν οἱ Τούρκοι καὶ κατοίκησαν στὴ Μάλτα, ὅπου τώρα λέγονται Μαλτέζοι, καὶ ἀπ' ἐδῶ τοὺς ἐδιωξαν οἱ Φραντζέζοι καὶ οἱ Ἀγγλέζοι καὶ ποῦ θὰ ἀποσταθοῦν, ἢ ἀν ἀποκατασταθοῦν δὲν ξέρομε.

§ 36. [Ἀραβία].

Ἡ Ἀραπιὰ εἶναι μία χερσόνησο ὅποῦ γίνεται ἀπὸ τὸν ἀράπικο κόρφο, ἀπὸ τὸν ωκεανό, καὶ ἀπὸ τὸν Περσικὸ κόρφο, ἔχει πολλὰ ἀμμοδερὰ σιάδια κατάξερα. Εἰς τὰ βουνὰ ἔχει καὶ ὅλιγα νερά. Βγάζει ἀρώματα, ἥγουν ἀλόη, μῆρο, λιβάνι, μάννα καὶ ἄλλα. Ἡ πατρίδα τοῦ καλοῦ καφφὲ εἶναι ἐδῶ. Ἐχει καὶ κτηνοτροφία ἥγουν καμήλαις, πρόδατα, καὶ τὰ ὅμορφότερα ἀλογα τοῦ κόσμου. Ἡ Ἀραπιὰ μοιράζεται σὲ τρία, σὲ ἔρημη Πετραία καὶ πλούσια, ἢ καρπερὴ (Εύδαιμονα). Ἡ ἔρημη εἶναι στὰ ἀρκτικὰ μέρη τῆς χερσόνησος, καὶ ἔχει μεγάλη ἀμμοδερὴ ἔρημια, ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν Συρία καὶ Βαβυλῶνα. Ἡ Πετραία διόπου εἶναι καὶ τὸ βουνὸ Σινᾶ εἶναι μεσημβρινᾶ τῆς ἔρημης κατὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἢ γ' ἡ καρπερωτάτη καὶ εὐτυχέστατη εἶναι κατὰ τὸ μεσημβρινὸ καὶ ἀνατολικὸ μέρος τῆς χερσόνησος. Αὗταις πάλε μοιράζονται σὲ πολλαῖς ἐλεύθεραις κυβέρνησες. Μερικὰ μέρη τῆς Πετραίας Ἀραβίας τὰ ἔξουσιαζει δι Σουλτάνος τῆς Τουρκιᾶς. Οἱ Μπιτουνοὶ Ἀράπηδες, διόπου περιφέρονται νομαδικὰ σ' ὅλην τὴν Ἀραπιὰ καὶ μάλιστα στὴν ἔρημη φυλάγουν καμήλαις καὶ πρόδατα καὶ πατοῦν στὸ δρόμο, δσους ἀπαντήσουν διόπου δὲν εἶναι φίλοι τους εἰς τὴ σκέπη τους. Τοῦτοι κυβερνοῦνται ἀπὸ Σέχους ἥγουν Πατριάρχιδες, καθὼς τὸν παλιὸν καιρόν. Ὁνομασταῖς πόλες τῆς Πετραίας Ἀραβίας εἶναι ἡ Μέκα (Μεκέ) καὶ ἡ Μεδινὰ (Μεδινέ), στὴν α' ἐγεννήθηκεν ὁ Μωαμέτης, στὴ β' ἐθάφτηκε. Στὴν α' εἶναι καὶ δ Γκιαμπές, ἥγουν δ ἀγιώτατος ναὸς τῶν Μωαμετάνων, πρὸς τὸν

ὅποῖον γυρίζουν τὸ πρόσωπό τους, ὅταν προσκυνοῦν. Καὶ εἰς ταῖς δύω τούταις πόλες πηγαίνουν κάθε χρόνον ἀμέτρηταις χιλιάδες Μωαμετάνοι καὶ γίνονται χατζίδες ἀπ' ὅλα τὰ τούρκικα βασίλεια· πόσον πλοῦτον λοιπὸν ἔχουν τοῦτοι οἱ ναοὶ ἥμπορεῖ καθ' ἓνας εὔκολα νὰ τὸ λογαριάσῃ. Ὡς τόσο καὶ σταῖς δύω τούταις πόλες ταῖς ἄγιαις, χριστιανὸς νὰ ζυγώσῃ δὲν ἥμπορεῖ, ἐπειδὴ τὸν θανατώνουν. Στὴν καρπερὴν Ἀραπιὰ εἶναι ἡ πόλη Σανάα θρονὶ τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Γιαμένι (ἐπειδὴ Γιαμένη λέγεται ἡ καρπερὴ Ἀραπιά), ἡ Μόχα, πόλη στὸ παραθάλασσο πραγματευτάρικη μὲ λιμένα, ἐδῶ φορτωνουν τὰ καράβια τὸν Γιαμένικον καφφέ. Ἡ Ἀδένη πολυάνθρωπη καὶ ἡ καλήτερη πόλη σὲ τοῦτο τὸ περιγιάλι σιμᾶ εἰς τὸν σταθμὸν Μπαμπέλ Μάντελ, καὶ ἡ Φαρτάκ θρονὶ τοῦ Φαρτακικοῦ Ἐμήρη.

§ 37. [Σοκοτοῦρα].

Τῆς Καρπερῆς Ἀραπιᾶς εἶναι καὶ τὸ νησὶ Σοκοτοῦρα ὅποῦ ἔχει
φ. 117α αὐτόνομο | ἔξουσιαστῇ. Αὗτὸ τὸ νησὶ εἶναι γεμάτο ἀρώματα καὶ μάλιστα ἀλόη.

§ 38. [Ἄραβια].

Ἡ Ἀραπιὰ κοινῶς εἶναι ὀλιγάνθρωπη διὰ ταῖς ἀμμοδεραῖς, καὶ ἀνυδραις ἐρημιαῖς της. Ἐχει πολλοὺς ἥγεμόνας, ὅποῦ ὀνομάζονται ἐμήρηδες καὶ πληρώνουν δόσιμο τοῦ Σουλτάνου τῆς Τουρκιᾶς. Ὁλην ὅμως τὴν καρπερὴν Ἀραπιὰ τὴν ἔξουσιάζει ὁ βασιληᾶς τοῦ Γιαμένι ὅποῦ κάθεται εἰς τὴν πόλιν Σανάα, χώρια ἀπὸ τὸν Φαρτακικὸ ἐμήρη, ὅποῦ εἶναι αὐτόνομος. Στὴν Ἀραπιὰ εἶναι ὅλοι Μωαμετάνοι, καὶ χριστιανὸς δὲν κατοικεῖ. Ἡ ἀράπικη γλῶσσα ἐδῶ ὅμιλιέται καλήτερα ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα μέρη καὶ σ' αὐτὴ γράφουν ὅλοι οἱ γραμματισμένοι ἐπειδὴ σ' αὐτὴ εἶναι γραμμένο καὶ τὸ χοράνι τους.